

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

14. ožujka 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Tržišno natjecanje – Članak 101. UFEU-a – Naknada štete prouzročene zabranjenim sporazumom koji je zabranjen tim člankom – Određivanje subjekata odgovornih za naknadu štete – Sljedništvo pravnih subjekata – Pojam ‚poduzetnika‘ – Kriterij gospodarskog kontinuiteta”

U predmetu C-724/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Korkein oikeus (Vrhovni sud, Finska), odlukom od 19. prosinca 2017., koju je Sud zaprimio 22. prosinca 2017., u postupku

Vantaan kaupunki

protiv

Skanska Industrial Solutions Oy,

NCC Industry Oy,

Asfaltmix Oy,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev (izvjestitelj), predsjednik vijeća, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica Suda, u svojstvu sutkinje drugog vijeća, E. Levits, M. Berger i P. G. Xuereb, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Wahl,

tajnik: L. Carrasco Marco, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 16. siječnja 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Vantaan kaupunki, N. Mickelsson i O. Hyvönen, *asianajajat*,
- za Skanska Industrial Solutions Oy, A. P. Mentula i T. Väättäinen, *asianajajat*,
- za NCC Industry Oy, I. Aalto-Setälä, M. Kokko, M. von Schrowe i H. Koivuniemi, *asianajajat*,
- za Asfaltmix Oy, S. Hiltunen, A. Laine i M. Blomfelt, *asianajajat*,

* Jezik postupka: finski

- za finsku vladu, J. Heliskoski i S. Hartikainen, u svojstvu agenata,
 - za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju S. Fiorentina, *avvocato dello Stato*,
 - za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
 - za Europsku komisiju, C. Vollrath, H. Leupold, G. Meessen i M. Huttunen, u svojstvu agenata,
- saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 6. veljače 2019.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 101. UFEU-a i načela djelotvornosti prava Unije s obzirom na pravila primjenjiva u finskom pravnom poretku na tužbe za naknadu štete zbog povrede prava tržišnog natjecanja Unije.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Vantaan kaupunki (grad Vantaa, Finska) i društava Skanska Industrial Solutions Oy, NCC Industry Oy i Asfaltmix Oy radi naknade štete proizašle iz zabranjenog sporazuma na tržištu asfalta u Finskoj.

Pravni okvir

- 3 Na temelju poglavlja 2. članka 1. vahingonkorvauslaki 412/1974 (Zakon 412/1974 o naknadi štete), svatko tko namjerno ili nepažnjom drugoj osobi prouzroči štetu dužan ju je naknaditi.
- 4 U skladu s poglavljem 6. člankom 2. tog zakona, ako su štetu prouzročile dvije ili više osoba ili ako su dvije ili više osoba dužne naknaditi istu štetu, one odgovaraju solidarno.
- 5 U skladu s finskim zakonodavstvom o dioničkim društvima svako dioničko društvo je zaseban pravni subjekt s vlastitom imovinom i vlastitom odgovornosti.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 6 Između 1994. i 2002. u Finskoj je bio proveden zabranjeni sporazum na tržištu asfalta (u daljnjem tekstu: predmetni zabranjeni sporazum). Taj zabranjeni sporazum, koji se odnosio na podjelu tržišta, cijene i podnošenje ponuda za ugovore s paušalnim cijenama, obuhvaćao je cijelu državu članicu i također je mogao utjecati na trgovinu između država članica. U navedenom zabranjenom sporazumu sudjelovala su, među ostalim, društva Lemminkäinen Oyj, Sata-Asfaltti Oy, Interasfaltti Oy, Asfalttinelio Oy i Asfaltti-Tekra Oy.
- 7 Društvo Asfaltti-Tekra, čija je tvrtka od 1. studenoga 2000. postala Skanska Asfaltti Oy, 22. ožujka 2000. steklo je sve dionice društva Sata-Asfaltti. Potonje društvo prestalo je postojati 23. siječnja 2002. nakon postupka dobrovoljne likvidacije u okviru kojeg su njegove poslovne djelatnosti od 13. prosinca 2000. bile prenesene na društvo Skanska Asfaltti. Potonje društvo je također sudjelovalo u predmetnom zabranjenom sporazumu. Tvrtka tog društva postala je 9. kolovoza 2017. Skanska Industrial Solutions (u daljnjem tekstu: SIS).

- 8 Društvo Interasfaltti bilo je društvo kći u 100 %-tnom vlasništvu društva Oy Läntinen Teollisuuskatu 15. Društvo NCC Finland Oy steklo je 31. listopada 2000. dionice društva Läntinen Teollisuuskatu 15. Društvo Läntinen Teollisuuskatu 15, koje je tom prilikom preimenovano u Interasfaltti, je 30. rujna 2002. preuzelo društvo Interasfaltti. Društvo NCC Finland je 1. siječnja 2003. podijeljeno na tri nova društva. Jedno od njih, društvo NCC Roads Oy, postalo je vlasnik svih dionica društva Interasfaltti. Društvo Interasfaltti je 31. prosinca 2003. prestalo postojati nakon postupka dobrovoljne likvidacije u okviru kojeg su njegove poslovne djelatnosti od 1. veljače 2003. bile prenesene na društvo NCC Roads. Tvrtka potonjeg društva postala je 1. svibnja 2016. NCC Industry (u daljnjem tekstu: NCC).
- 9 Društvo Siilin Sora Oy, čija je tvrtka od 17. listopada 2000. postala Rudus Asfaltti Oy, steklo je 20. lipnja 2000. sve dionice društva Asfalttiniö. Društvo Asfalttiniö je 23. siječnja 2002. prestalo postojati nakon postupka dobrovoljne likvidacije u okviru kojeg su njegove poslovne djelatnosti od 16. veljače 2001. bile prenesene na društvo Rudus Asfaltti. Tvrtka potonjeg društva postala je 10. siječnja 2014. Asfaltmix.
- 10 Kilpailuvirasto (tijelo nadležno za tržišno natjecanje, Finska) predložio je 31. ožujka 2004. izricanje novčanih kazni za sedam društava. Presudom od 29. rujna 2009. Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud, Finska) je, primijenivši kriterij gospodarskog kontinuiteta koji je Sud priznao u svojoj sudskoj praksi, izrekao novčane kazne zbog kršenja kilpailunrajoituslaki (Zakon o ograničenjima tržišnog natjecanja) i članka 81. UEZ-a (koji je postao članak 101. UFEU-a), među ostalim, društvu SIS za njegovo vlastito ponašanje i ponašanje društva Sata-Asfaltti, društvu NCC za ponašanje društva Interasfaltti i društvu Asfaltmix za ponašanje društva Asfalttiniö.
- 11 Grad Vantaa, koji je s društvom Lemminkäinen sklopio ugovore s paušalnim cijenama u sektoru asfalta za razdoblje od 1998. do 2001., je na temelju te presude Korkein hallinto-oikeus (Vrhovni upravni sud) podnio 2. prosinca 2009. pri käräjäoikeus (Prvostupanjski sud, Finska) tužbu radi naknade štete protiv, među ostalim, društava SIS, NCC i Asfaltmix, istaknuvši da su ta tri društva solidarno odgovorna za prekomjerne cijene koje je morao snositi tijekom izvođenja radova asfaltiranja zbog precijenjenih ugovora o paušalnim cijenama proizašlih iz predmetnog zabranjenog sporazuma. Društva SIS, NCC i Asfaltmix odgovorila su da ona nisu odgovorna za štetu koju su prouzročila pravno samostalna društva koja su sudjelovala u tom zabranjenom sporazumu i da je zahtjev za naknadu štete trebao biti podnesen u okviru postupaka likvidacije potonjih društava.
- 12 Käräjäoikeus (Prvostupanjski sud) naložio je društvu SIS da naknadi štetu za vlastito ponašanje i ponašanje društva Sata-Asfaltti, društvu NCC za ponašanje društva Interasfaltti i društvu Asfaltmix za ponašanje društva Asfalttiniö. Taj sud je smatrao da je, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, u praksi bilo nemoguće ili pretjerano otežano za osobu koja je oštećena povredom prava tržišnog natjecanja Unije da na temelju finskog odštetnog prava i prava trgovačkih društava dobije naknadu štete pretrpljenu zbog te povrede. Navedeni sud smatrao je da radi osiguranja djelotvornosti članka 101. UFEU-a valja primijeniti kriterij gospodarskog kontinuiteta na pripisivanje odgovornosti za naknadu te štete na isti način kao i u pogledu izricanja novčanih kazni.
- 13 Hovioikeus (Žalbeni sud, Finska), koji je odlučio povodom žalbe, smatrao je da načelo djelotvornosti ne može dovesti u pitanje temeljna obilježja finskog sustava građanskopravne odgovornosti i da se kriterij gospodarskog kontinuiteta koji je bio primijenjen u pogledu izricanja novčanih kazni nije mogao, u nedostatku detaljnijih pravila ili odredbi, prenijeti na tužbe za naknadu štete. Slijedom toga, taj sud odbio je zahtjeve grada Vantaa u dijelu u kojem su bili usmjereni protiv društva SIS zbog ponašanja društva Sata-Asfaltti te protiv društava NCC i Asfaltmix.
- 14 Grad Vantaa podnio je žalbu u kasacijskom postupku protiv odluke hovioikeus (Žalbeni sud) pri Korkein oikeus (Vrhovni sud, Finska).

- 15 Potonji sud ističe da finsko pravo ne predviđa pravila pripisivanja odgovornosti za štetu prouzročenu povredom prava tržišnog natjecanja Unije u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku. Pravila o građanskopravnoj odgovornosti u finskom pravu temelje se na načelu prema kojem je isključivo odgovoran pravni subjekt koji je prouzročio štetu. Što se tiče pravnih osoba, moguće je odstupiti od tog načela neuzimanjem u obzir neovisnosti pravne osobe. Međutim, taj pristup moguć je samo ako su se dotični gospodarski subjekti koristili strukturom grupe društava, vezama između poduzetnika ili nadzorom dioničara na prijevaran ili prividan način koji je doveo do zaobilazanja pravne odgovornosti.
- 16 Sud koji je uputio zahtjev navodi da iz sudske prakse Suda proizlazi da svatko ima pravo zahtijevati naknadu štete pretrpljenu zbog povrede članka 101. UFEU-a kada postoji uzročna veza između te štete i navedene povrede i da su načini ostvarivanja tog prava utvrđeni unutarnjim pravnim poretom svake države članice.
- 17 Međutim, iz te sudske prakse ne proizlazi jasno da određivanje osoba koje su pozvane naknaditi takvu štetu mora biti provedeno na temelju izravne primjene članka 101. UFEU-a ili se mora izvršiti na temelju načina utvrđenih unutarnjim pravnim poretom svake države članice.
- 18 U slučaju da osobe odgovorne za naknadu štete prouzročene povredom članka 101. UFEU-a treba odrediti izravno na temelju tog članka, preostaje, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, pojasniti koje su to osobe kojima se može pripisati odgovornost za tu povredu.
- 19 U tom pogledu bilo bi moguće zadržati ili odgovornost osobe koja je povrijedila pravila tržišnog natjecanja ili onu „poduzetnika”, u smislu članka 101. UFEU-a, koji je prekršio ta pravila. Iz sudske prakse Suda proizlazi da kada poduzeće koje se sastoji od više pravnih osoba povrijedi pravila tržišnog natjecanja, ono je dužno u skladu s načelom osobne odgovornosti odgovarati za tu povredu. U skladu s tom sudskom praksom moguće je subjektu koji je nastavio poslovne djelatnosti subjekta koji je počinio takvu povredu pripisati odgovornost za povredu članka 101. UFEU-a kad je taj potonji subjekt prestao postojati.
- 20 Sud koji je uputio zahtjev smatra da, u slučaju da se osobe odgovorne za naknadu štete prouzročene povredom članka 101. UFEU-a ne moraju odrediti izravno na temelju tog članka, pripisivanje odgovornosti za štetu proizašlu iz predmetnog zabranjenog sporazuma treba provesti na temelju pravila finskog prava i načela djelotvornosti prava Unije.
- 21 U tom pogledu taj se sud pita podrazumijeva li navedeno načelo da odgovornost za povredu prava tržišnog natjecanja Unije treba pripisati društvu koje je preuzelo kapital i nastavilo poslovne djelatnosti društva koje je prestalo postojati, a koje je sudjelovalo u zabranjenom sporazumu. Stoga se postavlja pitanje protivi li se načelu djelotvornosti nacionalni propis poput onog opisanog u točki 15. ove presude i, u slučaju potvrdnog odgovora, može li se smatrati da je društvo koje je nastavilo s poslovnim djelatnostima društva koje je sudjelovalo u zabranjenom sporazumu odgovorno samo ako je prvo od tih društava u trenutku stjecanja kapitala drugog društva znalo ili moralo znati da je potonje počinilo takvu povredu.
- 22 U tim je okolnostima Korkein oikeus (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
1. Treba li određivanje subjekata koji su dužni naknaditi štetu prouzročenu ponašanjem protivnim članku 101. UFEU-a provesti na temelju izravne primjene te odredbe ili na temelju odredbi nacionalnog prava?
 2. Ako se odgovorni subjekti određuju izravno na temelju članka 101. UFEU-a, jesu li subjekti koji su dužni naknaditi štetu oni koji su obuhvaćeni pojmom „poduzetnika” u smislu te odredbe? Treba li prilikom određivanja subjekata odgovornih za naknadu štete primijeniti ista načela poput onih koje

je Sud primijenio radi određivanja odgovornih subjekata u području novčanih kazni, a prema kojima se odgovornost osobito može temeljiti na pripadnosti istoj gospodarskoj cjelini ili na gospodarskom kontinuitetu?

3. Ako se odgovorni subjekti određuju na temelju nacionalnih odredbi prava država članica, treba li smatrati da je protivan zahtjevu djelotvornosti prava Unije nacionalni propis na temelju kojeg društvo koje je, nakon stjecanja cjelokupnog temeljnog kapitala društva koje je sudjelovalo u zabranjenom sporazumu koji je zabranjen člankom 101. UFEU-a, donijelo odluku o prestanku društva u pitanju i nastavilo njegovu djelatnost nije dužno naknaditi štetu prouzročenu protutržišnim ponašanjem prethodno spomenutog društva, iako je dobivanje naknade od društva koje je prestalo postojati praktično nemoguće ili pretjerano otežano? Protivi li se zahtjevu djelotvornosti tumačenje nacionalnog prava države članice kojim se odgovornost uvjetuje time da je operacija preoblikovanja gore opisane vrste provedena nezakonito ili prividno radi izbjegavanja obveze naknade šteta prouzročениh povredama prava tržišnog natjecanja ili čak iz drugih nepoštenih razloga ili barem time da je društvo znalo ili moralo znati za povredu prava tržišnog natjecanja u trenutku kada je provelo tu operaciju preoblikovanja?"

O prethodnim pitanjima

- 23 Svojim prvim i drugim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 101. UFEU-a tumačiti na način da se u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, u kojoj su sve dionice društava koja su sudjelovala u zabranjenom sporazumu koji je zabranjen tim člankom stekla druga društva koja su likvidirala prvonavedena društva i nastavila njihove poslovne djelatnosti, društva preuzimatelji mogu smatrati odgovornima za naknadu štete prouzročenu tim zabranjenim sporazumom.
- 24 U tom pogledu valja podsjetiti da članak 101. stavak 1. i članak 102. UFEU-a proizvode izravne učinke u odnosima između pojedinaca i stvaraju prava za pojedince koja nacionalni sudovi moraju štiti (presuda od 5. lipnja 2014., Kone i dr., C-557/12, EU:C:2014:1317, t. 20. i navedena sudska praksa).
- 25 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, puna djelotvornost članka 101. UFEU-a, a osobito korisni učinak zabrane propisane njegovim stavkom 1. bili bi dovedeni u pitanje kada svaka osoba ne bi mogla zahtijevati naknadu štete koja joj je prouzročena ugovorom ili ponašanjem koje može ograničiti ili narušiti tržišno natjecanje (presuda od 5. lipnja 2014., Kone i dr., C-557/12, EU:C:2014:1317, t. 21. i navedena sudska praksa).
- 26 Naime, svatko ima pravo tražiti naknadu štete koju je pretrpio kada postoji uzročna veza između navedene štete i zabranjenog sporazuma ili djelovanja zabranjenog člankom 101. UFEU-a (presuda od 5. lipnja 2014., Kone i dr., C-557/12, EU:C:2014:1317, t. 22. i navedena sudska praksa).
- 27 Doduše, u nedostatku propisa Unije u tom području u unutarnjem pravnom poretku svake države članice treba odrediti načine ostvarivanja prava zahtijevati naknadu štete proizašlu iz zabranjenog sporazuma ili djelovanja zabranjenog člankom 101. UFEU-a kako bi bila poštovana načela ekvivalentnosti i djelotvornosti (vidjeti u tom smislu presudu od 5. lipnja 2014., Kone i dr., C-557/12, EU:C:2014:1317, t. 24. i navedenu sudska praksu).
- 28 Međutim, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 60. do 62. svojeg mišljenja, pitanje određivanja subjekta koji je dužan naknaditi štetu prouzročenu povredom članka 101. UFEU-a izravno je uređeno pravom Unije.
- 29 Naime, iz teksta članka 101. stavka 1. UFEU-a proizlazi da su autori Ugovora odabrali upotrebu pojma „poduzetnik” kako bi označili počinitelja povrede zabrane propisane tom odredbom (vidjeti u tom smislu presudu od 27. travnja 2017., Akzo Nobel i dr./Komisija, C-516/15 P, EU:C:2017:314, t. 46.).

- 30 Osim toga, ustaljena je sudska praksa da se pravo tržišnog natjecanja Unije odnosi na djelatnosti poduzetnika (vidjeti u tom smislu presude od 11. prosinca 2007., ETI i dr., C-280/06, EU:C:2007:775, t. 38. i navedenu sudsku praksu i od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 39. i navedenu sudsku praksu).
- 31 Budući da odgovornost za štetu proizašlu iz povreda pravila tržišnog natjecanja Unije ima osobni karakter, dužnost je poduzetnika koji krši ta pravila da naknadi štetu prouzročenu povredom.
- 32 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da su subjekti koji su dužni naknaditi štetu uzrokovanu zabranjenim sporazumom ili djelovanjem zabranjenim člankom 101. UFEU-a poduzetnici, u smislu te odredbe, koji su sudjelovali u tom zabranjenom sporazumu ili tom djelovanju.
- 33 To tumačenje nije dovedeno u pitanje Komisijinim argumentom iznesenim na raspravi, prema kojem iz članka 11. stavka 1. Direktive 2014/104/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije (SL 2014., L 349, str. 1.), u skladu s kojim države članice osiguravaju da poduzetnici koji su zajedničkim ponašanjem povrijedili pravo tržišnog natjecanja solidarno odgovaraju za štetu prouzročenu povredom prava tržišnog natjecanja, proizlazi da je na unutarnjem pravnom poretku svake države članice da odredi subjekt koji je dužan naknaditi tu štetu, uz poštovanje načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- 34 Naime, ta odredba Direktive 2014/104, koja osim toga *ratione temporis* nije primjenjiva na činjenice u pitanju u glavnom postupku, ne odnosi se na određivanje subjekata koji su dužni naknaditi takvu štetu, nego na raspodjelu odgovornosti između njih te se, stoga, njome državama članicama ne dodjeljuju ovlasti da provedu to određivanje.
- 35 Upravo suprotno, navedena odredba, kao i članak 1. Direktive 2014/104 naslovljen „Predmet i područje primjene”, u svojem stavku 1. prvog rečenici potvrđuje da su za štetu prouzročenu povredom prava tržišnog natjecanja Unije odgovorni upravo „poduzetnici” koji su počinili tu povredu.
- 36 S obzirom na to pojašnjenje, valja podsjetiti da pojam „poduzetnik” u smislu članka 101. UFEU-a obuhvaća svaki subjekt koji obavlja gospodarsku djelatnost, neovisno o pravnom statusu tog subjekta i njegovu načinu financiranja (presuda od 11. prosinca 2007., ETI i dr., C-280/06, EU:C:2007:775, t. 38. i navedena sudska praksa).
- 37 Taj pojam u tom kontekstu treba shvatiti kao označavanje gospodarske cjeline, čak i ako se s pravnog stajališta ta gospodarska cjelina sastoji od nekoliko fizičkih ili pravnih osoba (presuda od 27. travnja 2017., Akzo Nobel i dr./Komisija, C-516/15 P, EU:C:2017:314, t. 48. i navedena sudska praksa).
- 38 Kada je riječ o situaciji restrukturiranja poduzetnika poput one u pitanju u glavnom postupku u kojoj je subjekt koji je počinio povredu prava tržišnog natjecanja Unije prestao postojati, valja podsjetiti da, kada je subjekt koji je počinio takvu povredu predmet pravne ili organizacijske promjene, učinak te promjene nije nužno nastanak novog poduzetnika koji je oslobođen od odgovornosti za ponašanja protivna pravilima tržišnog natjecanja prethodnog subjekta ako s gospodarske točke gledišta postoji istovjetnost između njega i novog subjekta (vidjeti u tom smislu presude od 11. prosinca 2007., ETI i dr., C-280/06, EU:C:2007:775, t. 42., od 5. prosinca 2013., SNIA/Komisija, C-448/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:801, t. 22. i od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 40.).
- 39 Stoga nije nespojivo s načelom osobne odgovornosti pripisati odgovornost za povredu društvu u njegovu svojstvu društva preuzimatelja društva koje je počinilo povredu kada je potonje prestalo postojati (presuda od 5. prosinca 2013., SNIA/Komisija, C-448/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:801, t. 23. i navedena sudska praksa).

- 40 Osim toga, Sud je pojasnio da za djelotvornu provedbu pravila tržišnog natjecanja Unije može biti nužno pripisati odgovornost za povredu tih pravila stjecatelju poduzetnika koji je počinio tu povredu kada potonji poduzetnik prestane postojati jer ga je preuzeo taj stjecatelj koji kao društvo preuzimatelj preuzima njegovu imovinu i obveze, uključujući njegove odgovornosti za povredu prava Unije (presuda od 5. prosinca 2013., SNIA/Komisija, C-448/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:801, t. 25.).
- 41 U tom pogledu društvo Asfaltmix u biti tvrdi da, s obzirom na to da je sudska praksa navedena u točkama 36. do 40. ove presude razvijena u kontekstu Komisijina izricanja novčanih kazni na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.), ta sudska praksa nije primjenjiva na tužbu za naknadu štete poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku.
- 42 Taj se argument ne može prihvatiti.
- 43 Naime, kao što je to navedeno u točki 25. ove presude, pravo svake osobe da zahtijeva naknadu štete prouzročenu zabranjenim sporazumom ili djelovanjem zabranjenim člankom 101. UFEU-a osigurava punu djelotvornost tog članka, a osobito koristan učinak zabrane iz njegova stavka 1.
- 44 To pravo naime osnažuje operativni karakter pravila tržišnog natjecanja Unije i može odvratiti od sporazuma ili djelovanja koji su često prikriveni, a koji mogu ograničiti ili narušiti tržišno natjecanje, doprinoseći tako održanju djelotvornog tržišnog natjecanja u Uniji (presuda od 5. lipnja 2014., Kone i dr., C-557/12, EU:C:2014:1317, t. 23. i navedena sudska praksa).
- 45 Stoga, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 80. svojeg mišljenja, tužbe za naknadu štete zbog povrede pravila tržišnog natjecanja Unije čine sastavni dio sustava provedbe tih pravila čiji je cilj suzbijanje protutržišnih ponašanja poduzetnikâ i njihovo odvratanje od takvog ponašanja.
- 46 Stoga, ako bi poduzetnici koji su odgovorni za štetu prouzročenu povredom pravila tržišnog natjecanja Unije mogli izbjeći svoju odgovornost samom činjenicom da je njihov identitet bio izmijenjen uslijed restrukturiranja, prijenosa ili drugih pravnih ili organizacijskih promjena, cilj koji se želi postići tim sustavom, kao i koristan učinak navedenih pravila bili bi ugroženi (vidjeti analogijom presudu od 11. prosinca 2007., ETI i dr., C-280/06, EU:C:2007:775, t. 41. i navedenu sudsku praksu).
- 47 Iz toga slijedi da pojam „poduzetnika”, u smislu članka 101. UFEU-a, koji je autonoman pojam prava Unije, ne može imati različit doseg u kontekstu Komisijina izricanja novčanih kazni na temelju članka 23. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 i tužbi za naknadu štete zbog povrede pravila tržišnog natjecanja Unije.
- 48 U predmetu u glavnom postupku, iz informacija koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da su društva SIS, NCC i Asfaltmix stekla sve dionice društava Sata-Asfaltti, Interasfaltti i Asfalttinieliö koja su sudjelovala u predmetnom zabranjenom sporazumu i da su, nakon toga, u postupcima dobrovoljne likvidacije tijekom godina 2000., 2001. i 2003. preuzela ukupne poslovne djelatnosti potonjih društava te da su ih likvidirala.
- 49 Slijedi dakle da, pod uvjetom konačne ocjene suda koji je uputio zahtjev s obzirom na sve relevantne elemente, s gospodarske točke gledišta postoji istovjetnost između društava SIS, NCC i Asfaltmix, s jedne strane, i društava Sata-Asfaltti, Interasfaltti i Asfalttinieliö, s druge strane, jer su ta tri potonja društva prestala postojati kao pravne osobe.
- 50 U tim okolnostima valja smatrati da su društva SIS, NCC i Asfaltmix, kao slijednici društava Sata-Asfaltti, Interasfaltti i Asfalttinieliö, preuzela odgovornost za ta potonja društva za štetu prouzročenu predmetnim zabranjenim sporazumom jer su kao pravne osobe osigurala gospodarski kontinuitet navedenih društava.

- 51 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo i drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 101. UFEU-a treba tumačiti na način da se u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, u kojoj su sve dionice društava koja su sudjelovala u zabranjenom sporazumu koji je zabranjen tim člankom stekla druga društva koja su likvidirala prvonavedena društva i nastavila njihove poslovne djelatnosti, društva preuzimatelji mogu smatrati odgovornima za štetu prouzročenu tim zabranjenim sporazumom.
- 52 Uzimajući u obzir odgovor na prvo i drugo pitanje, na treće pitanje nije potrebno odgovoriti.

Zahtjev za vremensko ograničenje učinaka ove presude

- 53 Na raspravi je društvo NCC od Suda zatražilo da vremenski ograniči učinke ove presude u slučaju da zaključi da je kriterij gospodarskog kontinuiteta primjenjiv na određivanje osoba koje su dužne naknaditi štetu uzrokovanu povredom pravila tržišnog natjecanja Unije.
- 54 U prilog svojem zahtjevu društvo NCC je istaknulo da je to tumačenje nepredvidivo, da se njime daje retroaktivan učinak tim pravilima i da ono ima nepredvidive posljedice na djelatnost poduzetnikâ.
- 55 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, tumačenje nekog pravnog pravila prava Unije koje potonji daje izvršavajući nadležnost koja mu je dodijeljena člankom 267. UFEU-a pojašnjava i precizira značenje i doseg tog pravila onako kako ono treba ili je trebalo biti shvaćeno i primijenjeno nakon njegova stupanja na snagu. Iz toga proizlazi da tako protumačeno pravilo sudac može i mora primijeniti čak i na pravne odnose koji su se pojavili i nastali prije donošenja presude o zahtjevu za tumačenje ako su usto ispunjeni uvjeti koji omogućuju iznošenje spora o primjeni navedenog pravila pred nadležne sudove (presuda od 22. rujna 2016., Microsoft Mobile Sales International i dr., C-110/15, EU:C:2016:717, t. 59. i navedena sudska praksa).
- 56 Sud samo iznimno može, primjenjujući opće načelo pravne sigurnosti svojstveno pravnom poretku Unije, ograničiti mogućnost zainteresiranih osoba da se pozovu na odredbu koju je protumačio s ciljem dovođenja u pitanje pravnih odnosa ustanovljenih u dobroj vjeri. Da bi se takvo ograničenje moglo uvesti, moraju biti ispunjena dva osnovna kriterija – dobra vjera zainteresiranih osoba i opasnost od ozbiljnih povreda (presuda od 22. rujna 2016., Microsoft Mobile Sales International i dr., C-110/15, EU:C:2016:717, t. 60. i navedena sudska praksa).
- 57 Točnije, Sud je pribjegavao tom rješenju samo u točno određenim okolnostima, primjerice kada je postojala opasnost od teških ekonomskih posljedica do kojih je došlo učinaka osobito zbog velikog broja pravnih odnosa nastalih u dobroj vjeri na temelju propisa za koji se smatralo da je valjano na snazi i kada su pojedinci i nacionalna tijela bili poticani na to da usvoje ponašanje koje nije bilo u skladu s pravom Unije zbog objektivne i značajne nesigurnosti u pogledu dosega odredbi prava Unije, kojoj su mogla pridonijeti i sama ponašanja koja su usvojile druge države članice ili Komisija (presuda od 22. rujna 2016., Microsoft Mobile Sales International i dr., C-110/15, EU:C:2016:717, t. 61. i navedena sudska praksa).
- 58 U ovom slučaju, budući da društvo NCC ni na koji način nije potkrijepilo svoje tvrdnje, ono nije dokazalo da su kriteriji navedeni u točki 56. ove presude ispunjeni u predmetnom slučaju.
- 59 Stoga nije potrebno vremenski ograničiti učinke ove presude.

Troškovi

- 60 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 101. UFEU-a valja tumačiti na način da se u situaciji poput one pitanju u glavnom postupku, u kojoj su sve dionice društava koja su sudjelovala u zabranjenom sporazumu koji je zabranjen tim člankom stekla druga društva koja su likvidirala prvonavedena društva i nastavila njihove poslovne djelatnosti, društva preuzimatelji mogu smatrati odgovornima za štetu prouzročenu tim zabranjenim sporazumom.

Potpisi